

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นคือการที่นักท่องเที่ยวไม่รักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาขยะ การทำลาย ชูตชิดลงบนหิน ต้นไม้ สภาพทางธรณีวิทยาถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะกว่าที่หินเกิดขึ้นได้ หรือธรณีสัณฐานที่ปรากฏในปัจจุบันต้องใช้เวลานับล้านๆ ปี ถ้านักท่องเที่ยวไม่ได้รับความรู้ถึงการกระบวนการเกิดของหินและรูปร่างต่างๆของหิน ธรณีวิทยาโครงสร้าง ธรณีสัณฐาน จะไม่ได้รับความร่วมมือในการอนุรักษ์ ชุมชนที่มีทรัพยากรธรณีอาจจะไม่ทราบถึงความสำคัญ จึงไม่มีมาตรการป้องกัน อนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ชาวบรพชวินเป็นอีกตัวอย่างที่ชาวบ้านพบเห็นมักจะทำลาย หรือเอาไปเป็นสมบัติส่วนตัวเพื่อทำเป็นเครื่องรางของขลัง นอกจากนี้ในเทือกเขาหินปูนยังมีถ้ำ น้ำผุด น้ำลอด และภูมิสัณฐานที่น่าสนใจอีกมากมาย รวมถึงสิ่งที่มีชีวิตต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในถ้ำ พืชพรรณที่ขึ้นเฉพาะในพื้นที่เขตเขาหินปูน วงจรการผุพังของหินที่เกิดจากขบวนการทางชีววิทยา ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ และความหนาของชั้นดิน จำเป็นจะต้องจัดทำแผนผังอธิบายวงจรสมดุลธรรมชาติ จัดทำแผนที่ อธิบายธรณีประวัติได้อย่างถูกต้อง เพื่อเป็นแนวทางในการฟื้นฟู และการจัดการอย่างยั่งยืน ยิ่งไปกว่านั้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่มีโบราณสถานมากมาย ซึ่งวัสดุก่อสร้างล้วนเป็นทรัพยากรธรณี การศึกษาแหล่งวัสดุจึงมีความจำเป็น ซึ่งจะนำมาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ในบริเวณที่ราบ การตั้งชุมชนสมัยโบราณ มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ คือตั้งอยู่บนเนินสูงเพื่อเลี่ยงน้ำท่วม ปัญหาดินเค็ม น้ำเค็ม รวมถึงการศึกษาแหล่งเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งน่าจะนำมาใช้ประโยชน์เน้นผลิตภัณฑ์เพื่อเสริมสร้างรายได้แก่ชุมชน

เมื่อชุมชนขยายตัว หรือมีจุดพักนักท่องเที่ยว ปัญหาขยะ น้ำเสีย ทำให้เกิดการปนเปื้อนน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน การจัดการปัญหาเหล่านี้ จะต้องศึกษาระบบระบายน้ำธรรมชาติตามลักษณะธรณีสัณฐาน การนำทรัพยากรธรณีมาใช้เพื่อเสริมรายได้ อาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การศึกษาธรณีสัณฐาน เพื่อหามาตรการป้องกันการใช้ทรัพยากรเกินขนาดหรือใช้อย่างไม่อนุรักษ์

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจในกำเนิดของทรัพยากรธรณี และภูมิสัณฐาน
- 1.2.2 เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรธรณียั่งยืน
- 1.2.3 เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรณีและรักษาสภาพแวดล้อม
- 1.2.4 เพื่อหามาตรการป้องกันการเกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมทางธรณีวิทยา

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะทางธรณีวิทยาของแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางขอนแก่น-เลย ประกอบด้วย หินที่แตกต่างกันทั้งอายุและชนิดของหิน มีทั้งหินปูน หินทราย หินทรายแป้ง หินดินดาน และหินแปร ซึ่งจากความแตกต่างนี้ทำให้มีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างไปด้วย นอกจากนี้ยังพบรอยเท้า และกระดูกไดโนเสาร์ และซากบรรพชีวินที่หายาก (Buffetaut et al., 1985) เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าที่ต้องอนุรักษ์ และเป็นแหล่งความรู้ สำหรับเส้นทางอีสานใต้ เป็นดินแดนภูเขาไฟ วิโรจน์ เอี่ยมเจริญ (2528) ได้ศึกษาภูมิประเทศแบบภูเขาไฟ บริเวณเขากระโดง เขาพนมรุ้ง และภูพระอังคาร จ. บุรีรัมย์ ทรัพยากรธรณียังมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวอีสานมาอย่างยาวนาน เช่นการใช้หินและวัสดุที่ใช้ทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นเครื่องใช้ และอาวุธ การถลุงเหล็ก ซึ่ง พิสิฐ เจริญวงศ์ (2528) ได้ศึกษาภูมิศาสตร์และโบราณคดีอีสาน ได้สะท้อนถึงวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน การสัมพันธ์กับสังคมภายนอก Sattayarak, 1985 อธิบายวิวัฒนาการและสภาพแวดล้อมการสะสมตัวของตะกอนและเกิดเป็นหินชนิดต่างๆ และการเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลกก่อให้เกิดธรณีวิทยาโครงสร้าง ลักษณะภูมิสัณฐาน รวมทั้งการหาอายุของหินจากซากบรรพชีวิน จากการศึกษาที่อีสานมีทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะธรณีวิทยา และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ จึงต้องมีการประชาสัมพันธ์ บอกเล่าประวัติความเป็นมาในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อเป็นความองค์รู้ ความเข้าใจในวิวัฒนาการอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และวางแผนในทรัพยากรท้องถิ่น

1.4 ระยะเวลาทำการวิจัย

การวิจัยจะใช้เวลา 3 ปี โดยปีแรกเป็นการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยว ส่วนในปีที่ 2 จัดทำแผนที่ท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีข้อมูลทางธรณีวิทยา และปีที่ 3 ประเมินผลกระทบทางด้านธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม

1.5 สถานที่ทำการวิจัย

งานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ งานภาคสนาม และงานในสำนักงาน

งานสนาม จะดำเนินการเป็นรายปี ดังต่อไปนี้

ปีที่ 1 (5 จังหวัด) ขอนแก่น เลย ชัยภูมิ นครราชสีมา และศรีสะเกษ

งานในสำนักงาน ซึ่งเป็นงานรวบรวมข้อมูล จัดทำแผนที่ ดำเนินการที่ภาควิชาเทคโนโลยีธรณี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.6 แผนการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาจะดำเนินการในแหล่งท่องเที่ยวครอบคลุม ปีแรกเริ่ม 5 จังหวัด กิจกรรมต่างๆ ดังแสดงในตาราง

กิจกรรม/เดือน	1-2	3-7	8-12
1. รวบรวมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว	***		
2. สร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	****		
3. สรุปจุดเด่นของแต่ละแห่ง และข้อมูลเพิ่มเติม	*	*****	
4. เสริมสร้างความรู้ สื่อสาร ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากร ธรรมชาติท้องถิ่น ทัศนทัศน์แก่ชุมชน		**	
5. นำเสนอรูปภาพ จัดทำแผนที่จุดท่องเที่ยว และธรณี ประวัติ		**	*
6. สรุปผลการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว			**
7. ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์			*